

Граничещата с конфликт дискусия между Георги Коларов и Виктор Канзуров, отново повдига някои много важни принципни въпроси по отношение на нашето поведение спрямо Македония и нейните жители, които обикновено квалифицираме като братя.

Като се абстрахираме изцяло от личния мотив в дискусията между двама българи със здрави македонски корени, стигаме до поредица въпроси, които са ключови за нашето отношение към Македония. Две основни групи въпроси са:

- имаме ли ясна представа за различните настроения сред македонската общественост спрямо България и българите. Изяснили ли сме за себе си нюансите в тези отношения ?

- след като е факт, че в Македония има и силна симпатия към нас при едни хора и силна антипатия, граничеща с ненавист у други, каква е пропорцията между тези нагласи и какви са преходните нюанси между тях ? Каква е пропорцията между хората, които се чувстват българи и хората, които категорично отхвърлят българския си произход ?

(Разбира се, тук не коментираме албанското население и малките национални малцинства - турци, власи, циганите - наричани в Македония "гюпти" и други).

Същностната страна на спора "Коларов - Канзуров" се движи общо взето в тези коловози и това е сиптоматично.

Според мен воденето на адекватна политика от българска страна по отношение на Македония, без да си дадем достатъчно изчерпателни и честни отговори поне на тези две групи въпроси е НЕвъзможно.

И преди съм застъпвал тази теза и сега продължавам да смятам, че ние и до сега не сме успели да изясним как точно са се отчуждили "долните" от "горните" българи? Нашите македонски братя, братовчеди и прочее роднини наистина по мистериозен начин успяват да ни намразят. Или поне част от тях.

Продължавам да смятам, че една от причините е, че след Втората световна война, България остава в Сталиновата орбита, докато Югославия, макар и управлявана от комунисти е ... страна по плана Маршал.

Терорът над хората с българско съзнание в Македония по времето и на Кралска и на Титова Югославия, изглежда не трогва особено голяма част от днешните македонци, макар че е травмирал достатъчно по-старите поколения.

Звучи еретично, но според мен голяма част от жителите на Македония са приели, че създаването на НР Македония (впоследствие - СР Македония) в крайна сметка е в по-голяма степен придобивка за тях, отколкото нещастие.

Ама бил македонският измислен език ... Измислен - измислен, но на основата на един от регионалните диалекти. Дали на достатъчно голяма част от братята ни от Повардарието не им е било поне мъничко приятно, че един от местните диалекти е издигнат до статута на официален език ? Според мен, твърде много хора не са имали нищо против.

За разлика от повечето български журналисти и от всички коментатори на националния въпрос на ниво квартално кафане, аз не претендирам да съм изтънчен специалист нито

по отношение на българската, нито на македонската народопсихология. Въпреки това, струва ми се, че имам достатъчно основание да формулирам хипотезата, че днешните граждани на Р. Македония смятат, че в исторически план сме ги изоставяли няколко пъти.

Тук ще се спра на поне шест случая, които със сигурност се третират по такъв начин от достатъчен брой наши братя от двете страни на Вардара. Бих изброил поне шест хипотетични възможности:

- [Първо, при учредяването на Екзархията](#) - македонците са били със сериозното съмнение, че сме ги изтъргували или че ще ги изтъргуваме на Вселенската Патриаршия (тоест - на гърците) срещу официалното признаване на Екзархията и съответно - вдигане на схизмата.

[Вж подробно...](#)

- Вторият път е след Съединението - нашите политици, в това число и Стефан Стамболов, отлагат за неопределено време пренасянето на съединисткото движение на територията на Македония.

Вж подробно...

- Третият път е като че ли след Илинденското въстание - Главният щаб на въстанието в Битолски окръг се обръща към Княжество България с директна молба за въоръжена намеса. България, естествено не влиза във война с Турция.

Вж подробно...

- Четвъртият път са събитията около Балканските войни - до ден днешен и в българската литература непрекъснато се повтаря за "престъпната идея за дележ на

Македония".

Вж подробно...

- Петият, особено болезнен път е след Първата световна война. Загубата на надежда и огромните изселвания, създават много песимистични настроения в Македония, а и сред македонската емиграция в България. Нова рана отварят Нишките споразумения между България и Кралска Югославия и съпътствалото ги изявление на Стамболийски: "ние не щем Македония - нека Ви е халал. Само ако може, вземете и македонците и направете от тях мирни и почтени граждани ...".

Вж подробно...

- Шестият път е след 9 септември 1944 г., когато си плюем на петите от Македония, след това влизаме обратно, гонейки немците и пак си заминаваме по живо, по здраво, оставяйки лугъете на милостта на изроди като Темпо, Колишевски и Михайло Апостолски.

Вж подробно...

Могат да се открият и други случаи, отворили рани в македонската душевност (пиша това без ирония), но и само шест стигат.

Какво повече да се каже - горното е точно това, което се нарича "научна хипотеза". Тя подлежи на проверка, доказване или отхвърляне. Работя над тези проблеми отдавна, отнасяйки написаното към "текстовете за чекмедже".

Дискусията "Коларов - Канзуров", на която отдавам сериозно значение поради знаковия ѝ характер ме провокира да публикувам идеи и хипотези, които бих предпочел да извадя на бял свят в по-далечно бъдеще в по-завършен и обоснован вид. Но може би им

е дошло времето.

Ако Виктор Канзуров е прав, че само 5 процента от хората в Македония (без да се смятат албанците !) са с българско съзнание и няма надежда за промяна на положението, трябва да направим буквално следното:

Да третираме Македония както останалите страни от Западните Балкани, без каквито и да са синдроми на "истинската майка пред Соломоновия съд". Да вярваме на всеки македонец, който иска български паспорт, че е от български произход и с българско съзнание, но любезно да го каним да се закълне на публична церемония пред трикоълора при получаването на заветния "бугарски пасош". Имената на новите българи да публикуваме в Държавен вестник, да не би някой в Скопие да не разбере ...

Да обявим, че щом хората с българско съзнание са само пет процента, то те са национално малцинство и да започнем по най-последователен и дори агресивен начин да настояваме за спазването на правата им - да искаме конституирането им като малцинство, да искаме за тях училища, вестници, радио и телевизия, както за турците, власите и циганите в Македония. Да не говорим за албанците - те са направо държавотворен народ, според Охридските споразумения ...

Да престанем да се кахърим за европейското членство на Р. Македония и да искаме Копенхагенските критерии (или каквито нови се измислят) да се прилагат спрямо нея с цялата им строгост - наравно със строгостта, с която ще се прилагат спрямо Албания, Сърбия, Косово и държавата с неясно бъдеще - Босна и Херцеговина. С една дума - да отложим във времето членството на Р. Македония, наред с целите Западни Балкани.

Всички читатели, които малко от малко ме познават, знаят че с цялата си същност се противопоставям на подобна политика. Но това би била рационалната политика, ако Виктор Канзуров е прав за петте процента. Това което крепи надеждата ми за бъдещето на българо-македонските отношения е убеждението ми, че Виктор Канзуров не е прав в това си твърдение. Не смятам по никакъв начин, че той е "пълзящ македонист" или "назначен българин", но съм сигурен, че оценката му е свръх песимистична. На другия полюс е оценката на Георги Коларов.

Канзуров не е прав, защото той пише за тези пет или дори по-малко процента, които твърдо и афиширано се смятат за българи. Но премълчава някак си за колебаещата се част. За тези, които са напълно объркани от всевъзможните химерични спекулации с македонската идентичност и които наистина не знаят на кой Господ да се кланят.

Някой може да ме обвини, че съм станал един същи български проф. Цвиич, но в Цвиичовите твърдения е имало някакво рационално зърно, разбира се - изопачено от сръбския шовинизъм. "Аморфната маса", за която говори Цвиич е съществувала и в края на 19-ти век, съществува и сега. Работата е там, че Цвиич смята, че тази маса не се е самоопредилила, а ние знаем че това просто са по-конформистки настроените жители на Македония.

Тези хора още в края на 19-ти век са били уморени да плащат кръвен данък заради правото си да се самоопределят. В един момент им се е приискало да ги оставят на мира и са решили, че самосъзнанието не е най-важното нещо в живота. Изтормозени от терора на пропагандите - гръцка и сръбска, капнали от „толерантното управление" на Османската държава (както го наричат някои наши автори), наситили се на „фактичката си автономия" (каквата проф. Пламен Цветков смята, че българите са имали със създаването на Екзархията), те предпочитат да станат Цвиичовата „аморфна маса" и чакат да видят кой ще надделее, за да се запишат в победилния състав.

На мен ми е крайно неприятно да чопля тези болезнени въпроси. Предполагам, че други изобщо биха си мълчали за тях, но това са съвсем адекватни хипотези, обясняващи днешното абсурдно положение. Подчертавам - хипотези. Но, за съжаление - правдоподобни хипотези.

На края възниква един въпрос. Какво точно трябва да правим, за да постигнем желаното сближение с нашите братя от двете страни на Вардара, без да накърняваме деликатната им душевност ?

Ако се вярва на препоръките на Виктор Канзуров, комай ще трябва да преминем към дълбоко конспиративна и нелегална борба. На повърхността да викаме, че Бошковски е потомък на Александър Велики, а тайничко и заговорнически да го подкрепяме - него или други политически фигури, които смятаме за добронамерени към България ?

Очевидно не можем да формулираме и да провеждаме "ad - hoc" и "по усет" политиката си по отношение на повече от един милион души, които са разделени между спомените за българския си корен, възпоминанията за благите времена на Титовия режим, радужните мечтания по Велика Македония и халюцинациите за Александър Велики.

Трябва да се формулира адекватна, целенасочена и добронамерена политика. Формулирането на тази политика, трябва да започне с даването на отговори на двете групи въпроси, дадени в началото на този вече пре-дълъг и дано не досаден текст. Господ да ни е на помощ и на нас и на братята ни в Р. Македония.

**** Изразените мнения в текста са абсолютно лични. Те по никакъв начин не ангажират Съюза за стопанска инициатива (ССИ), на който авторът е заместник председател или УНСС и НБУ, където преподава.***